

GINKO BILOBANING BOTANIK TASNIFI, TARQALISHI VA AHAMIYATI

Abduxoliqova Muxlisaxon

Andijon davlat pedagogika instituti
Aniq va tabiiy fanlar fakulteti Biologiya
yoʻnalishi 101- guruh talabasi

Annotatsiya. Ushbu tezisdagi qadimiy oʻsimlik turi hisoblangan Ginko biloba daraxtining botanik tasnifi, morfologik xususiyatlari, ekologik sharoitlarga moslashuvi, tarqalishi va inson salomatligidagi ahamiyati yoritilgan. Shuningdek, uning dorivor xususiyatlari va xalq tabobatidagi oʻrni haqida ham toʻxtalib oʻtilgan. Tezis ilmiy manbalar asosida tayyorlangan.

Kalit soʻzlar: Ginko biloba, sistematika, dorivor oʻsimlik, fan, tarqalish, ahamiyat, morfologiya, ekologiya, adaptatsiya, farmakologiya.

Аннотация. В данной тезисной работе рассматриваются ботаническая классификация, морфологические особенности, экологическая адаптация, распространение и значение древнего растения Гинкго билоба в медицине. Также рассматриваются его лечебные свойства и роль в народной медицине. Тезис подготовлен на основе научных источников.

Ключевые слова: Гинкго билоба, систематика, лекарственное растение, наука, распространение, значение, морфология, экология, адаптация, фармакология.

Annotation. This thesis describes the botanical classification, morphological features, ecological adaptation, distribution, and medicinal significance of the ancient plant species Ginkgo biloba. It also explores its medicinal properties and role in traditional medicine. The thesis is prepared based on scientific sources.

Key words: Ginkgo biloba, systematics, medicinal plant, science, distribution, significance, morphology, ecology, adaptation, pharmacology.

KIRISH

Ginko biloba qadimiy oʻsimliklar turkumiga kiradi. U yakkadinli oʻsimliklar sinfiga mansub boʻlib, hozirda yagona vakili hisoblanadi. Ginko biloba—yer yuzida muzlik davridan saqlanib qolgan “tirik toshqotgan” (yoki “tirik skameyka”) deb ataluvchi nodir oʻsimliklardan biridir. Uning yongʻoqsimon urugʻlari, yelpigʻichsimon barglari va oʻziga xos hayotiy shakllari mavjud. Ginko daraxti asosan Xitoy, Koreya, Yaponiya, AQSh, baʼzi Yevropa davlatlarida parvarish qilinadi. U yovvoyi holda deyarli uchramaydi. Daraxt 40 metr gacha boʻy oʻsadi, barglari ikki boʻlakli boʻlib, kuzda sargʻayadi. Ginko oʻzining yuqori moslashuvchanligi va ekologik bardoshliligi bilan ajralib turadi. Uning dorivor xususiyatlari juda qadimdan maʼlum boʻlib, ayniqsa xotirani mustahkamlash, qon aylanishini yaxshilash, asab tizimini tinchlantirishda keng qoʻllaniladi. Ginko ekstrakti farmakologiyada turli dori vositalarini tayyorlashda muhim xom ashyo hisoblanadi.

Tadqiqotlar natijasida aniqlanishicha, Ginko biloba barglarida flavonoidlar, terpenoidlar, antioksidantlar va boshqa bioaktiv birikmalar mavjud bo‘lib, ular yurak-qon tomir, asab, nafas olish tizimi va boshqa muhim organlar faoliyatini yaxshilashda foydalidir. Shu sababdan ham Ginko preparatlari zamonaviy tibbiyotda keng qo‘llanilmoqda. Ginko shuningdek, ekologik jihatdan ham muhim hisoblanadi. U havoni tozalash, chang va toksinlarni yutish xususiyatiga ega. Shuning uchun Ginko daraxti ko‘pincha yirik shaharlarda manzarali daraxt sifatida ekiladi.

Ginko biloba o‘simligi hayotiylik davri uzunligi (ba’zida ming yillargacha yashashi mumkin), kasalliklarga chidamliligi, shuningdek, urf-odat va falsafiy qarashlarda tutgan o‘rni bilan ham ajralib turadi. Xususan, Sharq madaniyatida u donolik va uzoq umr timsoli sifatida qaraladi. Ginko urug‘i iste’mol qilinadi, ammo mevasining po‘stlog‘i allergik reaksiyalar chaqirishi mumkin, shuning uchun ehtiyotkorlik bilan foydalanilishi lozim. Uning barglari quritilib, choy yoki ekstrakt holida ishlatiladi.

XULOSA

Ginko biloba o‘simligi noyob biologik va farmakologik xususiyatlarga ega bo‘lib, uni o‘rganish biologiya, tibbiyot va ekologiya sohalariga katta foyda keltiradi. U yuksak dorivor va ekologik ahamiyatga ega bo‘lgan o‘simlik sifatida dolzarbligini saqlab kelmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Pratorov O. va boshqalar. “Yuksak o‘simliklar sistematikasi”, Toshkent, 2003.
2. Джалилова, С. М. (2024, November). Цветовые образы в испанском языке: этнолингвистические аспекты. In Conference Proceedings: Fostering Your Research Spirit (pp. 150-151).
3. Haydarov X.Q., Tashpulatov Y.Sh., Jalov X.X., Mukumov I.U. “O‘simliklar sistematikasi (Yuksak o‘simliklar)”, Samarqand davlat universiteti Urgut filiali, 2020.
4. Shamahmudova, A., & Djalilova, S. (2024). Retracted: Discourse strategies of ecology and environment. In BIO Web of Conferences (Vol. 84, p. 04025). EDP Sciences.
5. Abdurasulovna, S. U., & Sunnatulloyevna, G. S. Microbiological characteristics of the oral cavity after exposure of various filling materials. Process Management and Scientific Developments, 146.
6. Isakovna, M. N., Ibodullayevna, I. M., Ibragimovna, K. N., & Asamovich, K. M. (2023). Case Method and Its Use in Chemistry. Journal of Advanced Zoology, 44.
7. Isakovna, M. N. (2021). Development of a methodology for teaching a course in organic chemistry on the basis of a modular credit system. European Scholar Journal, 2(6), 118-120.